

MATEJ
RUMANOVSKÝ
PŘÍBĚH
NEKONEČNÝCH
KONCOV

MARENČIN PT

Matej Rumanovský

PRÍBEH
NEKONEČNÝCH
KONCOV

MARENČIN PT

*Vydanie knihy a jej napísanie formou štipendia podporil z verejných zdrojov
Fond na podporu umenia*

u. fond
na podporu
umenia

© Matej Rumanovský, 2022

© Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2022

Jelenia 6, 811 05 Bratislava

marencin@marencin.sk www.marencin.sk

Cover © Juraj Oravec, 2022

Illustration © Juraj Oravec

Layout © Marta Blehová, 2022

968. publikácia

1. vydanie

ISBN 978-80-569-0945-4 (viaz.)

ISBN 978-80-569-0946-1 (ePDF)

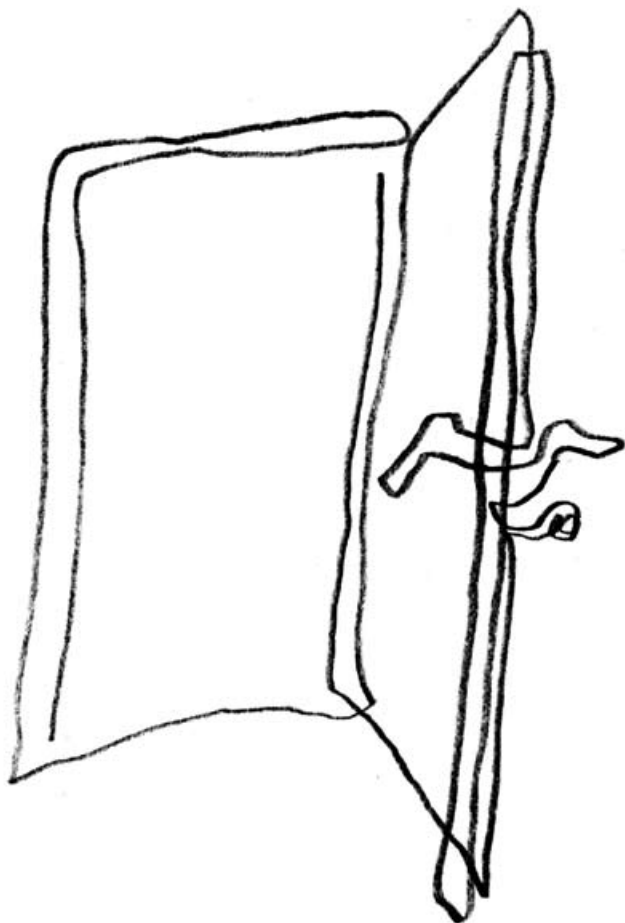
ISBN 978-80-569-0947-8 (ePub)

prvá časť	MATKA
druhá časť	SYMFÓNIA BYTIA
tretia časť	KARINA
štvrtá časť	BORIS
piata časť	ODRAZY
šiesta časť	V ATELIÉRI MÚZ
siedma časť	LARS

prvá část

MATKA

I.

Už niekoľko týždňov spávam v cudzej posteli. Jej rozheganý drevený rám na sebe drží dva tenké penové matrace, bielu plachtu, hrubú vlnenú deku a jediný vankúš v obliečke s čipkou, ktorú si každé ráno (dnešok nebol výnimkou) nájdem otláčenú na svojom ľavom líci.

Pamätám si svoj prvý deň:

Posteľ bola na prvý pohľad priestranná – teoreticky určená pre pár. Píšem *teoreticky*, pretože praktických protiargumentov bolo až príliš mnoho na to, aby sa táto hypotéza mohla stať objektívnou pravdou. Jedným z nich bola hrúbka matracov – aby matrace dosiahli akú-takú pružnosť, museli byť uložené jeden na druhom, tým pádom miesto pre druhého spoločiaceho skrátka zaniklo. To ďalej podporoval fakt, že na posteli ležal iba jeden malý vankúš, a v neposlednom rade – a tento argument je azda zo všetkých najpodstatnejší – tu chýbala i osoba, ktorá by si vedľa mňa v noci líhala a ráno sa so mnou sťažovala na dolámaný chrbát. Bolo to však v poriadku, na izbu som sa celkom slobodne a uvážene ubytoval sám.

S odstupom času už ani neviem, prečo som sem prišiel. Každé ráno som si v rúre piekol vlastný chlieb (v tomto meste totiž nepredávali čerstvé pečivo), na papier a do notebooku som si zapisoval, čo mi napadlo, a po zvyšok dňa som sa prechádzal ulicami. Možno som iba hľadal nové podnety, ktoré by mi pomohli vymodelovať literárnu postavu, jej príbeh, a možno mal ten príbeh nakoniec vytvoriť celý román. Možno, možno... Teraz ma už aj tak trápili iné veci.

2.

Muž mohol mať asi šesťdesiat rokov a na prvý pohľad pripomínal jedného z bývalých slovenských prezidentov. Vrch hlavy mu pokrývali rednúce šedivé vlasy, pod nosom mu rástli rovnako sfarbené fúzy (zvyšok si pravidelne holil) a oči mal skrátka unavené životom, ktorý ho napriek všetkým nepríjemnostiam dotiahol až sem.

Sedel som na tvrdom gauči naproti posteli (ktorý mi mangľoval zadok rovnakým spôsobom, ako mi posteľ mangľovala chrbát), na kolenách som mal položený otvorený notebook s neurčitými poznámkami a v žalúdku sa mi ozývalo tlmené predraňajkové škvrcanie. S neprítomným výrazom som sa díval na ťažké drevené dvere svojej, s trochou optimizmu i útulnej, izby, keď sa na nich ozvalo *jeho* hlasné zaklopanie.

Myslou mi preblysol klasický scenár: „Kto to môže byť? Nikoho nečakám.“ A potom som ďalej pokračoval v zbytočných úvahách o tom, či mám zaplatený nájom (platil som vždy mesiac vopred) alebo koho som v tomto zvláštnom meste spoznal natoľko, že by ma prišiel navštíviť až do hotela (nikoho takého som nepoznal).

Napriek mojím myšlienkovým pochodom a logickým stvrdeniam sa klopanie zopakovalo; dve buchnutia nahradili tentoraz tri. Znervóznel som. Ešte pred tým, ako sa však ozvalo tretie zaklopanie (zložené pravdepodobne zo štyroch buchnutí), odložil som notebook, vstal som z gauča a zvolal som k dverám: „Kto je?“ Klopanie som tým zastavil.

Odpoveď však neprichádzala, čo ma napokon prinútilo vyzrieť von. Akoby zrádzajúc svoje osobné princípy a presvedčenia som pristúpil k dverám, odomkol som na nich železnú poistku a vy-

strašene som pozeral cez zväčšujúcu sa škáru. Hľadel som najskôr do zeme – akoby som sa bál pozrieť tomu, kto prichádzal do očí –, kde som uvidel vedľa seba prešľapovať dve bosé chodidlá.

Za dverami stál *on*. Vedel som, že to bol *on*, aj keď mi o sebe ešte nič nepovedal. Zjavil sa tu, ako sa kedysi ľudstvu zjavil Ježiš na Troch kráľov, a ako mi neskôr odhalil stúpajúci zrak, bol celkom nahý. Neostýchal sa ani sa nesnažil nič vysvetľovať – mal som to byť ja, komu malo zostať v tejto situácii trápne. Dokonca sa na mňa popod fúz usmieval a opakovaným mikropohybom brady zhora nadol mi naznačoval niečo, čo pochopíme neskôr.

„Ako sa voláš?“ spýtal som sa po chvíli nezvaného hosta.

„Lars,“ odvetil stroho.

„Lars?“ zopakoval som a odsúdil ho prívlastkom: „Zvláštne meno.“

„Zvláštne, ale moje,“ dodal, pričom stále mykal bradou a záškodnícky sa usmieval. Bez pozvania vstúpil do izby a privrel za sebou dvere.

„Čo tu robíš?“

„Matej,“ nečakane ma oslovil menom a pritom povzdychol, ako sa vzdychá pri niekom pomalom či naivnom, „ako môžem niečo také vedieť? Predsa tu stojím pred tebou nahý a čakám, kým ma do niečoho navlečieš.“

„Prepáč,“ povedal som zahanbene a vzápätí som sa načiahol po svojich náhradných rifliach, trenírkach a tričku, ktoré ležali na gauči vedľa pohodeného notebooku.

„A ponožky?“ odvrkol Lars obliekajúc si prvé kusy môjho oblečenia.

„Jasné,“ vzal som z gauča aj ponožky a podal som mu ich. Napadlo mi, že môže byť vonku zima, a tak som k vysokým ponožkám pribalil ešte staré rukavice, bundu a ťažké kožené topánky, ktoré som nepotreboval. Ďalej som už mlčal.

„Ďakujem,“ odpovedal Lars skromne, navlečený do mojich po-

nožík, trenírok, riflí a trička. „Prečo máš na stene prázdny rám?“ spýtal sa celkom nečakane a hľadel pritom poza mňa na stenu za gaučom. Sám som rámu od svojho príchodu nevenoval veľkú pozornosť, no treba uznať, že Larsova otázka bola na mieste.

„Čo ja viem,“ zaváhal som. „Majiteľ mi sľúbil, že mi tam dačo dá.“ Čo bola pravda, aj keď sľub vyslovil už pred týždňami.

„Žiaden rám by nemal zostať bez obrazu...“ odvetil Lars, kompletne odetý, a potom dodal: „... a žiaden obraz bez poznania.“

„Čo tým chceš povedať?“

„Vieš,“ spustil a potom rozprával a rozprával...

3.

Bol január a presne tak to aj za oknom vyzeralo. Zo šedastej oblohy sa znášali veľké vločky, ktoré na chodníku do seba zapadali ako tetris a jemný poprašok menili na už pomerne solídnu vrstvu snehu. Ľudia z okolitých bytoviek, môžeme ich preto volať susedia, kráčali do obchodu v hrubých baraniaciach, v kabátoch či v kožuchoch zo zvierat, na rukách mali zväčša rukavice, no a topánky, topánky nech už boli akékoľvek, po pár krokoch ich pokryl sneh, ktorý sa nakoniec v priestoroch obchodu zmenil na vodu alebo to štádium tesne pred ňou. Pri kontajneroch sa považovali opadané vianočné stromčeky, deti na neďalekom ihrisku robili svojimi telami (rukami a nohami) v snehu na zemi anjelov, na čo dohliadala čoraz početnejšia populácia snehuliakov. To všetko spoza okna *videla*.

Výzvanie snehu pod topánkami, krik najmenších susedov a súchanie lopát odhrňajúcich sneh. Márne pokusy o nakopnutie motora starej škodovky, kašľanie, smrkanie, ale aj strohé pozdravy a plané reči o počasí. Tie napokon dopĺňal hvízdajúci vietor v korunách stromov alebo v nedoliehajúcich oknách bytov vrátane toho, z ktorého to všetko *počula*.

Nuž a *cítila* iba vôňu (aj chuť) čerstvo uvareného kamilkového čaju, ktorý spolu s ňou a zvyšným vianočným pečivom na hliníkovej tácke čakali na návrat jej syna. Lars, ten dobráčisko, práve doodhrňal *nastavaný* sneh z chodníka pred *matkiným* vchodom a spolu s ním napokon zhrnul aj zdvorilostné rozhovory so susedmi. „Áno, dnes je naozaj zima; má sa dobre, ďakujem; áno budem pozdravovať, nezabudnite pozdraviť aj vy!“ A tak ďalej, veď to poznáte.

Matka však už dlhšie pred týmto oknom nevydržala stáť – mu-

sela sa pohnúť ďalej a oddýchnuť si. Vrátila sa do hlbín svojho domova, kde si pravdepodobne lahla doprostred mäkkého gauča. Lars ešte raz zhrnul z chodníka čerstvú vrstvu snehu (ktorú o pár sekúnd nahradila nová), dvakrát o obrubník obúchal drevenú lopatu a vychádzkovým krokom vykročil späť za *matkou*. Pred vchodom niekoľkokrát dupol ťažkými koženými topánkami do zeme a podrážku obtrel do rohože určenej na tento úkon. S lopatou v ruke a s premrznutým úsmevom na tvári vstúpil do vchodu.

Lopatu odložil do výklenku na chodbe, z rúk stiahol svoje staré rukavice, ktoré spolu vsunul do pravého vrecka na bunde, a z vrecka na rifliach vytiahol kľúče od bytu. „Aaaah,“ nahlas povzdychol a rukou, v ktorej nemal kľúče (pravdepodobne teda ľavou), si rozviazal šnúrky na oboch topánkach. Stúpnutím na pätu vyzul najskôr pravú a s ľavou urobil to isté, i keď na pätu stúpil už len ponožkou. Topánky nechal pred dverami, aby dnu nenanosil voľu (ako mu *matka* nikdy nezabudla pripomenúť), odomkol a vstúpil dnu, do hlbín kamilkovo-zaväňajúceho domova.

Celý byt bol nečakane zaliaty ostrým svetlom, a to napriek tomu, že sa vonku už stmievalo. „Zvláštne,“ pomyslel si Lars a obzrel sa smerom do obývačky, kde na stole videl stáť porcelánový čajník s dvoma šálkami – jednou plnou a druhou napoly vypitou – a vedľa nich odpočívali na hliníkovej tácke jeho obľúbené linecké kolieska, vanilkové rožteky a v násobne väčšom množstve medovníky. Medovníky neznášal.

Všetko vyzeralo presne tak, ako keď odišiel odhŕňať sneh, no napriek tomu ním prestúpil nepokoj. Prečo tu odrazu bolo toľko svetla? Akoby sa ocitol uprostred prepáleného negatívu, ktorý pre zle odhadnutú expozíciu – ale tiež pre prchkú povahu – zbytočne zničil náhodný študent prvého ročníka fotografie na VŠVU. „Možno ho len zabudol vo vývojke,“ ozval sa Lars spred objektívu.

vu. „Možno,“ poznamenal som súcitne, no bolo zrejmé, že Lars sa musel s celou situáciou aj tak vysporiadať sám.

„Aaaah,“ prerušila *matka* Larsove rozpaky už známym povzdychom. Ležala na gauči za rohom, ktorý pre svetlo takmer nebolo vidieť. Jej povzdych nebol ani hlasný, ani nijako emočne podfarbený. Jednoducho iba vyjadroval *matkin* pocit či skôr náladu, o ktorých zatiaľ nikto okrem nej nič viac nevedel.

Čo znamenalo *matkino* „aaaah“? Nemohlo to byť „aaaah“ vyjadrujúce únavu po fyzickej práci (ako v Larsovom prípade), veď nič namáhavé nerobila. Nie, toto „aaaah“ v sebe ukrývalo niečo iné, veľkolepé, v niečom azda oslavné, aj keď vo všeobecnosti ohlasovalo iba ďalší z možných koncov.

Lars sa približoval ku gauču a svojimi krokmi akoby sa snažil napraviť chyby študenta z VŠVU. Zbytočne. Negatív už zostal navždy prepálený a zachytený moment už nebolo možné zmeniť. Ten negatív, ktorý sa teraz zrejme snažíte rozpoznať v mysli, reprodukoval *matkino* „aaaah“. Ako však už vieme, jej „aaaah“ nebolo iba obyčajným povzdychom. Bolo oveľa viac pozdravom, objatím, rozlúčkou, no zo všetkého najviac bolo jej posledným výdychom.

4.

Čo bude nasledovať ďalej? Ten príbeh je uzavretý, skončil sa a nemá sa už kam rozvíjať.

Spomaľme na chvíľu.

Literatúra predsa nie je len o osudoch či prežívaní hlavných hrdinov. *Literatúra má v prvom rade vzbudiť v čitateľoch chuť vidieť*, povedal raz Umberto Eco a ja sa mu touto cestou klaniam. Nejde o to byť čo najvernejší, ale zabávať, objavovať a pritom sa neprestať hrať (tak ako sa my teraz môžeme hrať s potenciálnym menom *matky*). A nech sa neklaniam a neodvolávam len na zahraničných literátov, niečo podobné predsa hovoril aj náš Pavel Vilikovský a o nič menšia pravda to nebola: *nerobiť zo slov iba prostriedok na podávanie informácií, ale povzbudiť nimi predstavivosť*.

Okrem toho, kto káže, čo je začiatok a čo koniec príbehu? Netočí sa všetko na svete dokola? A všetko, čo sa javí ako definitívny koniec, pokračuje aj tak ďalej? Všetky konce síce združuje rovnaký pojem, no práve naň sa dá nahliadať z viacerých perspektív. Až tie určia jeho význam či zmysel. Preto je podľa mňa každý koniec relatívny, pričom túto relativitu môžeme pridružiť buď k času, alebo k jeho forme. Vysvetlím.

V prvom prípade, keď sa koniec viaže na čas ako taký, môžeme povedať len toľko, že buď koniec *je*, alebo *nie je*. Popretím či ignorovaním kategórie času totiž nemôže nastať žiaden koniec a naopak, jej akceptovaním a prijatím zákonite nejaký koniec nastať musí (aj keď vo väčšine prípadov nevedno kedy).

Druhá z perspektív je už o niečo komplikovanejšia, i keď nie viac ako človek sám. Vychádza totiž zo systému, ktorý rozlišuje formu *fyzickú, mentálnu a emočnú*. Fyzický koniec súvisí s telom, teda je iba jeden; buď človek žije, alebo nežije. V kontraste s ním sú konce mentálne a emočné, ktoré do veľkej miery ovplyvňujú človek svojimi rozhodnutiami. Prežíva ich v tisícoch, možno dokonca v miliónoch rôznych podôb, ktoré sú často sofistikovanejšie než prostá smrť, i keď väčšmi v zmysle „komplikovanejšie“ než „lepšie premyslené“. Mentálne konce zväčša označujeme prívlastkami, ktoré určujú vážnosť, komickosť, prirodzenosť či absurdnosť situácií. Ak napríklad niečia priateľka (či nebodaj len známa) otehotnie, pre ňu sa síce takýto koniec môže stať *koncom vytúženým*, no na druhej strane stojí jej partner, otec dieťaťa (a, ako neskôr vysvitne, i *muž vratkej psychiky*), ktorý ten istý koniec môže považovať za *koniec absolútny*. Týmto spôsobom môžeme nahliadať aj na emočné konce, no pri nich už nehovoríme o uváženom a vedomom konaní, ale o konaní v afekte, v eufórii, keď človek premožený emóciami spôsobí koniec, ktorý vlastne ani nechcel.

A čo bystrejšie oko určite postrehlo, jednotlivé formy koncov sa môžu medzi sebou prelínať. Vráťme sa k *mužovi vratkej psychiky*, pre ktorého jeden a ten istý koniec bol najskôr koncom mentálnym (jeho slovami *absolútnym*), a z neho sa zakrátko vyvinul (úvahami, nárekom, prípadne konzumáciou enormného množstva alkoholu) koniec emočný, ktorého dôsledkom bola jeho vlastná smrť, a teda tiež koniec fyzický. Nemyslíme si ale, že emočné konce sú vždy len fyzické! Čo ak by sa *muž s priateľkou* iba v zlosti rozišiel a nechal ju s jej dieťaťom napospas osudu? Ona by vo výsledku zostala rovnako sama, no *muž* by sa aspoň neprehupol cez ten jediný koniec, ktorý nás všetkých spája. Koniec, ktorý pred chvíľou postretol i *matku*.

Prečo vám ale o tom všetkom píšem a nevenujem sa radšej príbehu? Vari sa dá ešte pokračovať za koncom? Máte pravdu, zabuchnime za tým nateraz dvere, nechajme poistky poistkami a vráťme sa radšej o pár hodín späť, kde azda nájdeme spoločnú odpoveď.

5.

„Lars? To som ja mama,“ ozvala sa *matka* zmäteným hlasom. Ohlasovala sa tak zakaždým, keď na opačnej strane linky začula chrapčanie alebo zvuk, ktorý nevedela identifikovať.

„Ahoj, mami, viem, že si to ty,“ odpovedal Lars jemne uštipačným tónom. „Je všetko v poriadku?“ spýtal sa skôr z netrpezlivosti ako z obáv. „Vieš, že v nedeľu prídem. A dnes je...“

„Áno, viem, viem,“ skočila mu *matka* do reči, „no nemohol by si za mnou prísť už dnes?“ naliehala prosíkavo. „Uvarím teplý čaj,“ pokračovala, „pozrieme si niečo v televízii, porozprávame sa...“

V televízii už tradične bežala repríza zábavného programu, v ktorom moderátorka kládla na ulici náhodným okoloidúcim rôzne otázky a oni odpovedali. Teda úplne náhodní okoloidúci to neboli, a hneď vysvetlím prečo. Jednou z najdôležitejších potrieb ľudí je totiž potreba vždy *vyzerat'* múdro. Zámerne píšem *vyzerat'* a zámerne *to* píšem kurzívou. Pretože práve *to* sa ráta; nie *to*, čo ľudia *vedia*, ale *to*, ako pri tom *vyzerajú*. A keď *vyzerajú* alebo *znejú* múdro, pravdepodobne aj múdri *sú*.

Nikto nemá rád, keď je ktokoľvek v jeho blízkosti (aj keď iba virtuálnej) múdrejší ako on. Ak sa to nebudaj stane a človek, ako sa vraví, vyčnieva z davu, pri osobnom styku naňho padá opovrhnutie či prinajmenšom nepochopenie, no a v prípade takéhoto programu by to znamenalo prepnutie na iný kanál. Na druhej strane, ak sa ľudia cítia v prítomnosti druhých múdrejší, ako v skutočnosti sú, vyhrávajú obe strany. Tí hlúpejší získavajú pozornosť zmiešanú s výsmechom a doberaním (či už reálnu, alebo virtuálnu), no a druhá strana sa cíti lepšie a v tejto bezvýznamnej komunikácii pokračuje, až kým sa neunaví.